

KOMENTOVANÁ JUDIKATURA SDEU A ESLP**VYMÁHÁNÍ POKUTY V KAUZE TURÓW
A DALŠÍ NOVÁ JUDIKATURA SDEU***JUDr. Vojtěch Vomáčka, Ph.D., LL.M.*

Tento článek přináší tradiční přehled nové judikatury SDEU za období roku 2023 a první poloviny roku 2024. Jde o období, ve kterém došlo ke zvýšení počtu přímých žalob podaných k Soudnímu dvoru, tedy žalob na neplatnost a žalob pro nesplnění povinnosti, zejména v oblasti životního prostředí. Polsko samo podalo sedm žalob proti unijním aktům z oblasti ochrany životního prostředí a energetické účinnosti. Na SDEU se obracely soudy všech členských států bez výjimky, nárůst počtu žádostí je patrný u soudů Bulharska, Polska a Rumunska. Z 518 žádostí o rozhodnutí o předběžné otázce podaných v roce 2023 bylo 12 českých a 8 slovenských (oproti tomu např. 51 bulharských, 48 polských a 40 rumunských). Poslední měsíce roku 2023 byly ve znamení jednání o legislativní žádosti SDEU Evropskému parlamentu a Radě, jejímž cílem bylo mimo jiné přenést agendu předběžných otázek v oblasti systém pro obchodování s povolenkami na emise skleníkových plynů ze Soudního dvora na Tribunál.

Článek se blíže nevěnuje rozsudku SDEU ve věci **C-575/21 (*WertInvest Hotelbetrieb*)**,¹ protože se na něj zaměřil Vojtěch Stejskal v jednom z předchozích čísel časopisu.² Je možné alespoň doplnit, že v návaznosti na toto rozhodnutí zatím nedošlo k potřebným úpravám zákona č. 100/2001 Sb., což se pochopitelně může negativně projevit ve vztahu k plánované výstavbě především v centrech historických měst. Ostatně české soudy již nyní posuzují případy, ve kterých se nabízí otázka souladu českých limitů pro provedení zjišťovacího řízení s unijní úpravou.³

¹ Rozsudek SDEU ze dne 25. 5. 2023, *WertInvest Hotelbetrieb* (C-575/21, EU:C:2023:425).

² STEJSKAL, V. Posuzování vlivů stavebních záměrů na životní prostředí v historickém centru zařazeném na Seznamu světového kulturního dědictví. *České právo životního prostředí*, č. 67, 2023, s. 103–110.

³ Viz rozsudek NSS ze dne 26. 2. 2024, čj. 8 As 277/2021-66, č. 4587/2024 Sb. NSS.

Nová judikatura SDEU z oblasti ochrany životního prostředí

K odpovědnosti státu za porušení unijního práva

Tribunál ve spojených věcech T-200/22 a T-314/22 (*Polsko v. Komise*)⁴ potvrdil, že Polsko musí platit podle rozhodnutí SDEU ze září 2021⁵ za porušení předběžného opatření,⁶ podle kterého mělo bezodkladně pozastavit těžbu v dole Turów **až do vyhlášení rozsudku ve věci C-121/21**. Penále bylo stanoveno ve výši 500 000 eur za každý den ode dne oznámení rozhodnutí. Jak je ale známo, Polsko se k zastavení provozu ani k placení penále nemělo, i když ho Komise opakovaně vyzvala, aby zaplatilo jednotlivé částky dlužné z titulu denního penále. K těmto částkám se navíc připočítávaly úroky z prodlení.

Nestává se často, aby členský stát odmítal uhradit uložené penále. Řešení takové situace je poměrně jednoduché: dlužná částka se inkasuje započtením podle čl. 101 odst. 1 a článku 102 nařízení, kterým se stanoví finanční pravidla pro souhrnný rozpočet Unie (2018/1046).⁷

Počítání dlužné částky v dané věci není složité, horší je to se samotnou povinností platit, a to z několika důvodů. Předně se jedná o první případ, kdy musel členský stát platit za porušení předběžného opatření. A zejména pak Česko a Polsko uzavřely 3. února 2022 dohodu o ukončení sporu a o den později požádaly o skončení věci před SDEU. Zároveň Polsko požádalo Komisi, aby ukončila vymáhání dlužné částky, a následně Polsko podalo na základě článku 163 jednacího řádu SDEU i návrh na zrušení usnesení o uložení penále. Komise odpověděla Polsku, že dokud nebude toto usnesení „zrušeno“, bude pokračovat v inkasu částek dlužných ke dni 3. února 2022 započtením. Návrh na zrušení usnesení SDEU zamítl.⁸

Polsko napadlo jednotlivá rozhodnutí o inkasování dluhu vydaná po 3. 2. 2022. Argumentovalo zejména, že vyškrtnutí věci ukončuje účinky předběžného opatření *ex tunc*, takže později vymáhané dlužné částky již nejsou existující. SDEU tomuto výkladu nepřisvědčil. Penále uložené podpůrně k předběžným opatřením označil za nástroj donucovací povahy, nikoliv za sankci.⁹ Vzhledem k akcesorické povaze řízení o předběžném opatření ve vztahu k hlavnímu řízení pozbyla účinků

⁴ Rozsudek Tribunálu ze dne 29. 5. 2024, *Polsko v. Komise* (T-200/22 a T-314/22, EU:T:2024:329).

⁵ Usnesení SDEU ze dne 20. 9. 2021, *Česká republika v. Polsko* (C-121/21 R, EU:C:2021:752).

⁶ Usnesení SDEU ze dne 21. 5. 2021, *Česká republika v. Polsko* (C-121/21 R, EU:C:2021:420).

⁷ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU, Euratom) 2018/1046 ze dne 18. července 2018, kterým se stanoví finanční pravidla pro souhrnný rozpočet Unie a mění nařízení (EU) č. 1296/2013, (EU) č. 1301/2013, (EU) č. 1303/2013, (EU) č. 1304/2013, (EU) č. 1309/2013, (EU) č. 1316/2013, (EU) č. 223/2014 a (EU) č. 283/2014 a rozhodnutí č. 541/2014/EU a zrušuje nařízení (EU, Euratom) č. 966/2012. Úř. věst. 2018, L 193, s. 1.

⁸ Usnesení SDEU ze dne 19. 5. 2022, *Česká republika v. Polsko* (C-121/21 R, EU:C:2022:408).

⁹ Bod 33.

ke dni 4. února 2022. I když vyškrtnutí věci v hlavním řízení mělo vliv na dobu trvání penále, nemá za následek zánik povinnosti uhradit částku dlužnou z titulu penále: „Přijetí odlišného závěru by znamenalo odchýlit se od účelu penále, kterým je zajistit účinné uplatňování unijního práva, jež je inherentní hodnotě právního státu zakotvené v článku 2 SEU“.¹⁰ Cílem penále uloženého na základě článku 279 SFEU je podle SDEU nejen zajistit účinnost rozsudku ve věci samé, nýbrž rovněž zajistit dodržení předběžných opatření nařízených v tomto případě prvním předběžným opatřením, a odradit Polskou republiku od toho, aby oddalovala uvedení svého jednání do souladu s tímto usnesením. Záměrné neplnění povinnosti vyhovět předběžným opatřením až do ukončení sporu v hlavním řízení by ohrožovalo účinnost unijního práva. Účelem penále spojeného s předběžnými opatřeními není podporovat smírné řešení nebo dobré sousedské vztahy, ale zajistit dodržování předběžných opatření.¹¹

Zajímavé je srovnání celkové částky inkasované započtením s finančním příspěvkem polské strany, který je součástí dohody s Českem. Zatímco Česko obdrželo 45 milionů eur, Komise Polsku započítala dokonce vyšší částku, celkem 68,5 milionů eur. To nejsou jediné náklady polské „tvrdohlavosti“; subregion Zgorzelec, ve kterém se nachází důl Turów, byl z důvodu chybějící strategie dekarbonizace vyloučen z Fondu spravedlivého přechodu EU, takže pro období 2021–2027 přišel odhadem o 200 milionů eur. Pro srovnání: Nejdražší polský fotbalista Robert Lewandowski v červenci 2022 přestoupil z Bayernu Mnichov do Barcelony za 45 milionů eur.

Pro Polsko je věc citlivá i z jiného důvodu: Šlo o vůbec první případ, kdy mu byla Soudním dvorem uložena pokuta, byť ne v režimu čl. 260 odst. 2 SFEU za neodstranění porušení unijního práva. Nejde však ani o případ poslední. Další pokuta byla Polsku uložena již na jaře 2024, rozsudkem ve věci **C-147/23 (Komise v. Polsko)**.¹² Věc se netýká ochrany životního prostředí, nýbrž provedení směrnice o oznamovateli.¹³ Ale je mimořádně zajímavá, přinejmenším ze dvou důvodů. Zaprvé opět nejde o uložení sankce, kterému by předcházel odsuzující rozsudek SDEU. Pokuta byla uložena za nekomunikaci, tedy v „prvním kole“.¹⁴ A za druhé se spor týkal obecných pravidel pro navrhování sankcí, podle kterých postupuje

¹⁰ Bod 42.

¹¹ Body 47–49.

¹² Rozsudek SDEU ze dne 25. 4. 2024, *Komise v. Polsko* (C-147/23, EU:C:2024:346).

¹³ Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/1937 ze dne 23. října 2019 o ochraně osob, které oznamují porušení práva Unie. Úř. věst. L 305, 26. 11. 2019, s. 17–56.

¹⁴ Podle čl. 258 čl. 260 odst. 3 SFEU z důvodu, že členský stát nesplnil povinnost sdělit opatření provádějící směrnici přijatou legislativním postupem.

Komise.¹⁵ Generální advokát ve svém stanovisku¹⁶ kritizoval metody Komise pro výpočet sankcí, konkrétně používání koeficientu 10 pro úplné neprovedení a způsob výpočtu platební schopnosti státu. Navrhoval tak nižší pokutu než Komise, protože nižší sankce by v tomto případě podle něj mohla zohlednit některé skutečnosti, jako je např. to, že oznamovatelé jsou již vnitrostátním právem chráněni.

Polsko se s generálním advokátem shodlo, a navíc našlo další důvody, proč se nejednalo o závažné porušení unijního práva. Vzhledem k široké působnosti směrnice bylo třeba legislativním pracím věnovat delší dobu, legislativní proces byl zpomalen pandemií covid-19 a z důvodu ruské agrese na Ukrajině a následného přílivu uprchlíků byly ve značné míře zmobilizovány zdroje Ministerstva pro rodinu a sociální politiku, které bylo zodpovědné za vypracování prováděcího zákona.¹⁷ SDEU těmto argumentům nepřisvědčil, přičemž k neobvyklým a nepředvídatelným událostem uvedl, že Polsko mělo jednat s veškerou náležitou péčí a včas – přinejmenším před uplynutím lhůty stanovené v odůvodněném stanovisku informovat Komisi o vzniklých obtížích. Navíc na konci písemné části řízení, tedy téměř rok po uplynutí lhůty stanovené v odůvodněném stanovisku a více než rok a půl po uplynutí lhůty stanovené ve směrnici, ji Polsko stále neprovedlo.¹⁸

K navržené sankci SDEU vyšel z toho, že plná účinnost unijního práva zjevně nebyla zajištěna a dotčené nesplnění povinnosti přetrvávalo po uplynutí lhůty stanovené v odůvodněném stanovisku. Výpočet Komise SDEU nijak nezpochybnil, naopak se ho přesně přidržel – a uložil sankci složenou z paušální částky ve výši 7 milionů eur a denního penále ve výši 40 000 eur denně.

K účasti veřejnosti

Rozsudek ve věci **C-234/22 (*Roheline Kogukond a další*)**¹⁹ interpretuje výjimky z přístupu k informacím o životní prostředí. Podle SDEU není možné vedle poskytnutých údajů o trvalých pokusných plochách sloužících k vypracování národní statistické inventarizace lesů odmítnout poskytnout údaje o poloze těchto ploch z důvodu, že by zveřejnění těchto údajů mělo dopad na spolehlivost statistické inventarizace. Nelze uplatnit výjimku podle směrnice 2003/4/ES²⁰ z důvodu

¹⁵ Viz Sdělení Komise Peněžité sankce v řízeních o nesplnění povinnosti. 2023/C 2/01. Úř. věst. 4. 1. 2023, C 2, s. 1–16.

¹⁶ Stanovisko generálního advokáta N. Emilioua ze dne 14. 3. 2024, *Komise v. Polsko* (C-147/23, EU:C:2024:241).

¹⁷ Body 22–24.

¹⁸ Bod 36.

¹⁹ Rozsudek SDEU ze dne 7. 3. 2023, *Roheline Kogukond a další* (C-234/22, EU:C:2024:211).

²⁰ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2003/4/ES ze dne 28. ledna 2003 o přístupu veřejnosti k informacím o životním prostředí a o zrušení směrnice Rady 90/313/EHS. Úř. věst. L 41, 14. 2. 2003, s. 26–32.

nepříznivého vlivu na důvěrnost řízení, ani z důvodu nepříznivého vlivu na mezinárodní vztahy (ledaže by taková rizika byla důvodně předvídatelná, a nikoli čistě hypotetická). Výjimka z povinnosti poskytnout informace o životním prostředí se týká i rozsudek ve věci **C-84/22 (*Right to Know*)**.²¹ Podle SDEU se výjimka pro „vnitřní komunikaci“ vztahuje na informace, které k datu žádosti neopustily vnitřní sféru orgánu. Výjimka pro „řízení před orgány“ se použije jen na konečné fáze rozhodování označené vnitrostátním právem jako řízení s povinností důvěrnosti, přičemž má přednost před první výjimkou. Unijní právo dále umožňuje vnitrostátní úpravu, kdy zásada věci pravomocně rozhodnuté brání výtkám k téže žádosti mezi týmiž stranami.

V rozsudku ve věci **C-252/22 (*Societatea Civilă Profesională de Avocați Ploeanu & Ionescu*)**²² se SDEU zabýval aktivní legitimací právnických osob k podávání žalob proti správním aktům týkajícím se životního prostředí. Dle rozsudku není v rozporu s unijním právem, pokud vnitrostátní úprava přiznává takovou legitimaci v režimu čl. 9 odst. 3 Aarhuské úmluvy pouze nevládním organizacím na ochranu životního prostředí a jiným subjektům pouze v případě porušení jejich soukromého zájmu. Toto ustanovení má totiž oproti čl. 9 odst. 2 Aarhuské úmluvy širší oblast působnosti, neboť se vztahuje na širší kategorii aktů a rozhodnutí, a je určen osobám z řad široké „veřejnosti“. Přiznává členským státům větší posuzovací pravomoc při stanovení kritérií umožňujících určit mezi všemi osobami z řad veřejnosti skutečné nositele práva na soudní ochranu.²³ Podstatné je, aby v důsledku stanovených kritérií nebylo „některým ‚kategoriím‘ osob z řad veřejnosti odepřeno jakékoli právo na prostředek právní nápravy. Naopak nutnost prokázat legitimní soukromý zájem způsobuje pouze nepřípustnost žalob podaných osobami, které nemají konkrétní vztah ke správnímu aktu, který chtějí napadnout. Rumunský zákonodárce se tak vyhnul vytvoření institutu žaloby ve veřejném zájmu, aniž nepřiměřeně omezil přístup k právní ochraně.“²⁴

Vedle toho SDEU dovodil, že pokud ve vnitrostátní úpravě chybí podrobné stanovení nákladů řízení, nejde bez dalšího o úpravu za neslučitelnou s pravidlem, podle kterého by řízení nemělo vyžadovat vysoké náklady (čl. 9 odst. 4 Aarhuské úmluvy). Při rozhodování o náhradě nákladů řízení neúspěšného účastníka však musí soudy zohlednit všechny okolnosti případu, včetně obecného zájmu na ochraně životního prostředí: „čl. 9 odst. 4 a 5 Aarhuské úmluvy ve spojení s člán-

²¹ Rozsudek SDEU ze dne 23. 11. 2023, *Right to Know* (C-84/22, EU:C:2023:910).

²² Rozsudek SDEU ze dne 11. 1. 2024, *Societatea Civilă Profesională de Avocați Ploeanu & Ionescu* (C-252/22, EU:C:2024:13)

²³ Viz také rozsudek SDEU ze dne 14. 1. 2021, *Stichting Varkens in Nood a další* (C-826/18, EU:C:2021:7, body 36, 37 a 62).

²⁴ Bod 58.

kem 47 Listiny musí být vykládán v tom smyslu, že soud, který má rozhodnout o uložení náhrady nákladů řízení účastníku řízení, který neměl úspěch ve věci v oblasti životního prostředí, musí za účelem zajištění splnění požadavku spočívajícího v tom, aby náklady soudních řízení nebyly vysoké, zohlednit všechny okolnosti projednávané věci včetně zájmu tohoto účastníka řízení a obecného zájmu na ochraně životního prostředí.²⁵

K ochraně přírody

Účasti veřejnosti se týká i rozsudek ve věci ochrany přírody **C-166/22 (Hellfire Massy Residents Association)**.²⁶ V tom totiž SDEU dovedl, že účast veřejnosti není nutné umožnit při povolování výjimky podle čl. 16 směrnice o stanovištích²⁷ [možnost odchýlit se od čl. 12, 13, 14 a čl. 15 písm. a) a b)]. Je tomu tak jednoduše z důvodu, že směrnice o stanovištích takový požadavek nestanoví, což je rozdíl oproti čl. 6 odst. 3 stejné směrnice, který alespoň naznačuje zapojení veřejnosti – a SDEU z něj již dříve dovedl přísnější režim čl. 6 a čl. 9 odst. 2 Aarhuské úmluvy. Zároveň SDEU dovysvětlil některé otázky ke vztahu výjimečného řízení a naturového hodnocení, resp. posuzování vlivů na životní prostředí podle směrnice EIA.²⁸ Směrnice o stanovištích nevyžaduje zahrnutí postupu pro výjimky dle čl. 16 do povolování záměrů, a to ani tehdy, je-li vyžadováno naturové hodnocení. Působnost výjimečného režimu je navíc širší, takže se netýká pouze činností prováděných v rámci konkrétních záměrů, nýbrž veškerých lidských činností. Automatické začlenění do povolování záměrů by tak nedávalo smysl.

SDEU se přidržel dřívějšího závěru, že pokud uskutečnění záměru podléhá dvojitě povinnosti (posouzení podle směrnice EIA a povolení) a zároveň vyžaduje výjimku, kterou uděluje jiný orgán než ten, který povoluje záměr, tato případná výjimka musí být nutně přijata před povolením uvedeného záměru. V opačném případě by totiž toto povolení bylo vydáno na neúplném základě, a nesplňovalo by tedy platné požadavky.²⁹ V posuzované věci však nastala jiná situace: V okamžiku povolení záměru nebyla prokázána nutnost získat druhovou výjimku. Takže podle SDEU nenastala situace, kdy je získání takové výjimky požadováno před udělením povolení.³⁰

²⁵ Bod 83.

²⁶ Rozsudek SDEU ze dne 6. 7. 2023, *Hellfire Massy Residents Association* (C-166/22, EU:C:2023:545).

²⁷ Směrnice Rady 92/43/EHS ze dne 21. května 1992 o ochraně přírodních stanovišť, volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin. Úř. věst. L 206, 22. 7. 1992, s. 7–50.

²⁸ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/92/EU ze dne 13. prosince 2011 o posuzování vlivů některých veřejných a soukromých záměrů na životní prostředí. Úř. věst. L 26, 28. 1. 2012, s. 1–21.

²⁹ Viz rozsudek SDEU ze dne 24. 2. 2022, *Namur-Est Environnement* (C-463/20, EU:C:2022:121, body 52 a 59).

³⁰ Bod 37.

Povinnosti provést naturové posuzování se týká rozsudek ve věci **C-434/22 (Latvijas valsts meži)**.³¹ V tom SDEU dovedil, že pokud činnosti za účelem údržby protipožární infrastruktury v chráněné oblasti dle směrnice o stanovištích mění fyzický stav lokality a jsou vyžadovány vnitrostátním právem, podléhají posouzení. Nesmí být zahájeny nebo v nich pokračováno před tímto posouzením, pokud nehrozí bezprostřední újma. Stát musí přijmout opatření k nápravě důsledků činností provedených bez posouzení.

Ve dvou věcech SDEU konstatoval porušení povinností vyplývajících ze směrnice o stanovištích. Německu vytkl, že nevyhlásilo 88 lokalit jako zvláštní oblasti ochrany a pro 737 lokalit nestanovilo ochranná opatření v předepsané lhůtě. Odmítl argument Německa o dodatečném nápravném kroku. Část žaloby o obecném nenaplnění požadavků směrnice při stanovování cílů a opatření však zamítl (**C-116/22, Komise v. Německo**)³². Ve věci **C-432/21 (Komise v. Polsko)**³³ posuzoval SDEU polský zákon umožňující obhospodařování lesů v souladu s požadavky správné praxe bez dodržení ochranných ustanovení směrnice o stanovištích a ptačí směrnice.³⁴ Podle SDEU taková úprava představuje nedovolenou výjimku. Polsko také porušilo směrnice a Aarhuskou úmluvu tím, že neumožnilo přezkum plánů hospodaření ekologickými spolky.

K ochraně vod a nakládání s odpadními vodami

V rozsudku ve věci **C-301/22 (Sweetman)**³⁵ se SDEU zabýval rozsahem věcné působnosti rámcové směrnice o vodách.³⁶ Vnitrostátní spor se týkal odběru vody z jezera v Irsku o rozloze 0,083 km². Rámcová směrnice se nicméně povinně vztahuje pouze na jezera o ploše větší než 0,5 km² nebo u kterých to stanoví členský stát. Tak tomu však v dané věci nebylo. Podle SDEU se na menší jezera nevztahuje povinnost stanovit referenční podmínky jeho charakteristik ani povinnost zřídit programy pro monitorování stavu vod. Při povolení záměru však musí správní orgány zabezpečit, že uskutečnění záměru nezpůsobí sekundárně zhoršení stavu (event. nedosažení dobrého stavu) jiného útvaru povrchové vody, který podléhá povinnostem vyplývajícím ze směrnice, a že uskutečnění tohoto záměru bude v souladu s opatřeními pro dotčenou oblast povodí.

³¹ Rozsudek SDEU ze dne 7. 12. 2023, *Latvijas valsts meži* (C-434/22, EU:C:2023:966).

³² Rozsudek SDEU ze dne 21. 9. 2023, *Komise v. Německo* (C-116/22, EU:C:2023:687).

³³ Rozsudek SDEU ze dne 2. 3. 2023, *Komise v. Polsko* (C-432/21, EU:C:2023:139).

³⁴ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/147/ES ze dne 30. listopadu 2009 o ochraně volně žijících ptáků. Úř. věst. L 20, 26. 1. 2010, s. 7–25.

³⁵ Rozsudek SDEU ze dne 25. 4. 2024, *Sweetman* (C-301/22, EU:C:2024:347).

³⁶ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2000/60/ES ze dne 23. října 2000, kterou se stanoví rámec pro činnost Společenství v oblasti vodní politiky. Úř. věst. L 327, 22. 12. 2000, s. 1–73.

Věc **C-671/22** (*Bezirkshauptmannschaft Spittal an der Drau*) se týká výkladu kritérií pro hodnocení složky „fauna ryb“ podle rámcové směrnice o vodách při posuzování žádosti o stavbu přístřešku na jezeře. SDEU rozhodl, že mezi kritéria pro hodnocení fauny ryb patří jakékoli narušení způsobené lidskou činností, včetně opatření týkajících se hospodaření s rybolovnými zdroji, které jsou způsobilé ovlivnit složení a četnost rybích druhů. Všechna tato narušení antropogenního původu jsou relevantní pro klasifikaci ekologického stavu fauny ryb podle směrnice. Jinými slovy, pro posouzení stavu fauny ryb se musí vzít v potaz nejen fyzikálně-chemické a hydromorfologické vlivy, ale i dopady lidského hospodaření s rybími populacemi v dané vodní ploše.

V bohaté sérii rozhodnutí dovodil SDEU porušení unijních požadavků členskými státy v oblasti ochrany životního prostředí. Rozsudkem ve věci **C-576/22** (*Komise v. Španělsko*)³⁷ SDEU shledal Španělsko vinným, protože nevymezilo všechny ohrožené oblasti, nestanovilo nezbytná opatření v akčních programech a nepřijalo další opatření v oblastech se zhoršujícím se znečištěním podle směrnice o dusičnanech.³⁸ Zamítl část žaloby týkající se nevymezení některých ohrožených oblastí a eutrofizace pro nedostatečné důkazy. Rozsudkem ve věci **C-481/22** (*Komise v. Irsko*)³⁹ potvrdil, že Irsko nesplnilo povinnosti dle směrnice o jakosti pitné vody z roku 1998⁴⁰ tím, že v 21 oblastech nepřijalo opatření k dodržení limitů trihalomethanů a nezajistilo provedení nápravných opatření k obnovení kvality pitné vody, a to s přihlédnutím k míře překročení a rizikům pro zdraví. Porušení stejné směrnice konstatoval SDEU ve věci **C-197/22** (*Komise v. Itálie*),⁴¹ protože Itálie nesplnila povinnosti zajistit soulad pitné vody s limitními hodnotami arsenu a fluoridů v některých obcích a následně nezajistila přijetí nápravných opatření k obnovení kvality vody. Možno doplnit, že směrnice z roku 1998 byla s účinností od ledna 2023 nahrazena přepracovaným zněním.⁴² V rozsudku ve věci **C-587/22** (*Komise v. Maďarsko*)⁴³ SDEU potvrdil, že Maďarsko porušilo směrnici o čištění městských odpadních vod⁴⁴ tím, že u 22 aglomerací nezajistilo stokové soustavy a monitoring vypouštění z čistíren a u 5 aglomerací nezajistilo sekundární či přís-

³⁷ Rozsudek SDEU ze dne 14. 3. 2024, *Komise v. Španělsko* (C-576/22, EU:C:2024:227).

³⁸ Směrnice Rady ze dne 12. prosince 1991 o ochraně vod před znečištěním dusičnany ze zemědělských zdrojů. Úř. věst. L 375, 31. 12. 1991, s. 1–8.

³⁹ Rozsudek SDEU ze dne 25. 1. 2024, *Komise v. Irsko* (C-481/22, EU:C:2024:85).

⁴⁰ Směrnice Rady 98/83/ES ze dne 3. listopadu 1998 o jakosti vody určené k lidské spotřebě. Úř. věst. L 330, 5. 12. 1998, s. 32–54.

⁴¹ Rozsudek SDEU ze dne 7. 9. 2023, *Komise v. Itálie* (C-197/22, EU:C:2023:642).

⁴² Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2020/2184 ze dne 16. prosince 2020 o jakosti vody určené k lidské spotřebě (přepracované znění). Úř. věst. L 435, 23. 12. 2020, s. 1–62.

⁴³ Rozsudek SDEU ze dne 7. 12. 2023, *Komise v. Maďarsko* (C-587/22, EU:C:2023:963).

⁴⁴ Směrnice Rady ze dne 21. května 1991 o čištění městských odpadních vod. Úř. věst. L 135, 30. 5. 1991, s. 40–52.

nější čištění odpadních vod před vypuštěním. Soudcem zpravodajem byl Jan M. Passer. A porušení stejné směrnice konstatoval SDEU i ve věci **C-328/22 (Komise v. Slovinsko)**,⁴⁵ protože Slovinsko v aglomeraci Lublaň nezajistilo sekundární či přísnější čištění odpadních vod a monitorování vypouštění. U čtyř dalších aglomerací žalobu Komise soud odmítl pro odlišnou argumentaci v předžalobní a žalobní fázi.

K ochraně ovzduší

Vyústění se dočkalo také několik řízení o porušení povinnosti v oblasti ochrany ovzduší. Ve věci **C-633/21 (Komise v. Řecko)**⁴⁶ SDEU potvrdil, že Řecko porušilo směrnici o kvalitě ovzduší tím, že nezamezilo systematickému překračování mezních hodnot NO₂ v aglomeraci Atén v letech 2010–2020 a nepřijalo v době překračování plán kvality ovzduší. Dodatečně přijatý plán měl snížit znečištění až mezi lety 2024–2026, což bylo pozdě. Slovensko rovněž nesplnilo povinnosti podle směrnice o kvalitě ovzduší, když v letech 2005–2019 (s výjimkami) v oblastech Banská Bystrica a Košice překračovalo mezní hodnoty částic PM₁₀ a nepřijalo vyžadované plány kvality ovzduší k zajištění co nejkratšího překročení. Soud zdůraznil irelevanci zavinění a nutnost zohlednit geografická specifika při tvorbě plánů (**C-342/21, Komise v. Slovensko**⁴⁷). A konečně Španělsko částečně porušilo stejnou směrnici tím, že nepřijalo plány kvality ovzduší, když v letech 2010–2018 docházelo v několika oblastech k překračování mezních hodnot NO₂. V jedné oblasti soud porušení shledal pouze do roku 2017 pro nedostatek novějších dat o pokračujícím překračování mezních hodnot (**C-125/20, Komise v. Španělsko**⁴⁸).

K nakládání s odpady

Předběžná otázka ve věci **C-86/22 (Papier Mettler Italia)**⁴⁹ se týkala italské vyhlášky zakazující výrobu a prodej plastových tašek nesplňujících určité požadavky. Soudní dvůr shledal, že vyhláška byla nesprávně notifikována Komisi, že požadavek označení v italštině může představovat překážku volného pohybu zboží a že všeobecný zákaz uvádění na trh plastových tašek podle směrnice je možný jen pro vyšší ochranu životního prostředí, jinak jde o rozpor se svobodou uvádění na trh. Rozsudkem ve věci **C-109/22 (Komise v. Rumunsko)**⁵⁰ uložil SDEU Rumunsku za neukončení provozu 31 (původně 47) nelegálních skládek odpadů penále 600

⁴⁵ Rozsudek SDEU ze dne 30. 11. 2023, *Komise v. Slovinsko* (C-328/22, EU:C:2023:939).

⁴⁶ Rozsudek SDEU ze dne 16. 2. 2023, *Komise v. Řecko* (C-633/21, EU:C:2023:112).

⁴⁷ Rozsudek SDEU ze dne 9. 2. 2023, *Komise v. Slovensko* (C-342/21, EU:C:2023:87).

⁴⁸ Rozsudek SDEU ze dne 22. 12. 2022, *Komise v. Slovensko* (C-125/20, EU:C:2022:1025).

⁴⁹ Rozsudek SDEU ze dne 21. 12. 2023, *Papier Mettler Italia* (C-86/22, EU:C:2023:1023).

⁵⁰ Rozsudek SDEU ze dne 14. 12. 2023, *Komise v. Rumunsko* (C-109/22, EU:C:2023:991).

eur za každou skládku a den prodlení od vyhlášení rozsudku ve věci C-301/17⁵¹ do splnění povinností. Dále byla uložena paušální pokuta 1 500 000 eur.

K integrované prevenci

Rozsudek ve věci **C-311/22 (*Moesgaard Meat 2012*)**⁵² se týká výkladu pojmů pro stanovení kapacity jatek podle směrnice o průmyslových emisích,⁵³ která určuje, zda je pro provoz potřeba integrované povolení. SDEU rozhodl, že pro výpočet kapacity porážky prasat se bere v úvahu hmotnost vykrcených a vykolených těl bez jazyka, štětín, spárků, pohlavních orgánů, plstního sádla, ledvin a bránice. To je podstatné z důvodu, že pojem „jatečně upravené tělo“ uvedený jako výsledek produkce zahrnující „porážku“ není touto směrnicí definován a směrnice neobsahuje ani žádný výslovný odkaz na vnitrostátní právo za účelem určení smyslu a dosahu tohoto pojmu. SDEU vyšel především z definice v nařízení z roku 2013, které zavedlo společnou organizaci trhu s produkty zejména v odvětví vepřového masa.⁵⁴

Vedle toho SDEU dovodil, že pokud se kapacita počítá z objemů měsíční produkce, musí se zahrnout i dny, kdy neprobíhala samotná porážka, ale jiné fáze úpravy těl. Nelze přihlížet k technickým, fyzickým či právním omezením, která by mohla produkční kapacitu jatek omezovat.

Jde již o druhé „dánské“ rozhodnutí SDEU, které se týká chovu prasat v režimu integrované prevence; prvním je známý rozsudek ve věci *Møller*,⁵⁵ podle kterého výraz místa pro prasnice zahrnuje i místa pro prasničky. V obou případech SDEU vyšel z cíle směrnice, kterým je vyloučit nebo přinejmenším snížit znečištění životního prostředí. V případě, že by zařízení bylo dimenzováno pouze na zvládnutí znečištění při průměrné výrobě, pak by systémy k vyloučení nebo zmírnění znečištění byly při obzvláště intenzivní produkci přetíženy. U jatek by tak bylo nezbytné se obávat, že část odpadní vody již nebude možné vyčistit nebo že vzniknou odpady, které nebude možné správně uskladnit. Pro určení denní kapacity proto není relevantní, pokud v určité dny není provoz z důvodu uvedených omezení možný nebo je možný pouze v omezeném rozsahu, například z důvodu zákazu provozu v neděli nebo o svátcích.

⁵¹ Rozsudek SDEU ze dne 18. 10. 2018, *Komise v. Rumunsko* (C-301/17, EU:C:2018:846).

⁵² Rozsudek SDEU ze dne 22. 2. 2024, *Moesgaard Meat 2012* (C-311/22, EU:C:2024:145).

⁵³ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2010/75/EU ze dne 24. listopadu 2010 o průmyslových emisích (integrované prevenci a omezování znečištění). Úř. věst. L 334, 17. 12. 2010, s. 17–119.

⁵⁴ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1308/2013 ze dne 17. prosince 2013, kterým se stanoví společná organizace trhů se zemědělskými produkty a zrušují nařízení Rady (EHS) č. 922/72, (EHS) č. 234/79, (ES) č. 1037/2001 a (ES) č. 1234/2007. Úř. věst. L 347, 20. 12. 2013, s. 671–854.

⁵⁵ Rozsudek SDEU ze dne 15. 12. 2011, *Møller* (C-585/10, EU:C:2011:847).

GMO

Rozsudek ve věci **C-688/21 (*Confédération paysanne a další*)**⁵⁶ objasnil výjimku ze směrnice o záměrném uvolňování GMO⁵⁷ pro produkty technik mutagenese, které jsou považovány za bezpečné na základě dlouhodobého používání a monitorování. SDEU rozhodl, že pokud se nová technika mutagenese liší od původní, může mít nepříznivé účinky na životní prostředí a zdraví, a výjimka by se nemusela použít. Zároveň ale nepřipuštění mírných odlišností od původní techniky by zabránilo adaptaci těchto technik. Klíčové je posoudit, jaké konkrétní důsledky má odlišnost nové techniky. Pokud je prokázáno, že způsobuje modifikace odlišného tempa nebo povahy než původní bezpečná technika používaná *in vivo*, výjimka se nepoužije. Samotné použití bezpečné techniky *in vitro* namísto *in vivo* však automaticky neznamená nepoužití výjimky. Rozhodující je posouzení dopadů konkrétní odlišnosti techniky.

Chemické látky

Věc **C-654/22 (*Triferto Belgium*)**⁵⁸ se týká objednávky tuny močoviny belgickou firmou Triferto ze Singapuru. Močovina byla skladována v belgickém celním skladu. Belgické úřady požadovaly, aby se o registraci látky v souladu s nařízením REACH⁵⁹ ucházela firma Triferto jako skutečný dovozce. Soudní dvůr EU potvrdil, že nařízení REACH se na tuto situaci vztahuje, jelikož skladování v celním skladu není výjimkou. Jiná osoba v EU ale může za registraci převzít odpovědnost, pokud dodrží všechny povinnosti. V pozadí spojených věcí **C-309/22 a C-310/22 (*PAN Europe*)**⁶⁰ jsou dva spory ohledně povolení přípravků na ochranu rostlin v Nizozemsku (*Pitcher a Dagonis*) a otázka, zda se u přípravků musí posuzovat vliv na endokrinní systém. Podle SDEU ano.

⁵⁶ Rozsudek SDEU ze dne 7. 2. 2023, *Confédération paysanne a další* (C-688/21, EU:C:2023:75).

⁵⁷ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/18/ES ze dne 12. března 2001 o záměrném uvolňování geneticky modifikovaných organismů do životního prostředí a o zrušení směrnice Rady 90/220/EHS. Úř. věst. L 106, 17. 4. 2001, s. 1–39.

⁵⁸ Rozsudek SDEU ze dne 11. 4. 2024, *Triferto Belgium* (C-654/22, EU:C:2024:298).

⁵⁹ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1907/2006 ze dne 18. prosince 2006 o registraci, hodnocení, povolování a omezování chemických látek, o zřízení Evropské agentury pro chemické látky, o změně směrnice 1999/45/ES a o zrušení nařízení Rady (EHS) č. 793/93, nařízení Komise (ES) č. 1488/94, směrnice Rady 76/769/EHS a směrnic Komise 91/155/EHS, 93/67/EHS, 93/105/ES a 2000/21/ES. Úř. věst. L 396, 30. 12. 2006, s. 1–851.

⁶⁰ Rozsudek SDEU ze dne 25. 4. 2024, *PAN Europe* (C-309/22 a C-310/22, EU:C:2024:356).

Zajímavá související rozhodnutí

V rozsudku ve věci **C-7/23 (Marvesa Rotterdam)**⁶¹ vyložil SDEU pojem „produkty rybolovu“ podle prováděcího rozhodnutí Komise⁶² ke směrnici o veterinárních kontrolách produktů ze třetích zemí z roku 1997⁶³ s tím, že se vztahuje pouze na produkty určené k lidské spotřebě, nikoli na rybí olej určený ke krmení zvířat. Spor se týkal rybího oleje určeného k výživě zvířat dováženého z Číny. Zmírnění zákazu dovozu je založeno na informacích specifických pro daný produkt. Skutečnost, že rybí olej ke krmení je zakázán, zatímco olej k lidské spotřebě povolen, není podle SDEU nepřiměřená. Ve věci **C-330/22 (Friends of the Irish Environment)**⁶⁴ SDEU připustil přezkum neplatnosti přílohy nařízení o rybolovných kvótách, i když už nebylo v platnosti. Neshledal však důvod pro neplatnost, neboť kvóty byly stanoveny na základě nejlepších vědeckých doporučení. V rozsudku ve věci **C-196/22 (Regione Lombardia a Provincia di Pavia)**⁶⁵ SDEU konstatoval, že vnitrostátní předpis umožňující úplné zrušení a vrácení zemědělské podpory při nesrovnalosti na 20% zalesněné plochy není v rozporu s unijním právem, neboť sleduje ochranu finančních zájmů a nejde nad nezbytnou míru.

O autorovi:

JUDr. Vojtěch Vomáčka, Ph.D., LL.M., je odborným asistentem katedry práva životního prostředí a pozemkového práva Právnické fakulty Masarykovy univerzity a poradcem na Nejvyšším správním soudu.

⁶¹ Rozsudek SDEU ze dne 21. 3. 2024, *Marvesa Rotterdam* (C-7/23, EU:C:2024:257).

⁶² Rozhodnutí Komise ze dne 20. prosince 2002 o některých ochranných opatřeních, pokud jde o produkty živočišného původu dovážené z Číny. K(2002) 5377. Úř. věst. L 348, 21. 12. 2002, s. 154–156.

⁶³ Směrnice Rady 97/78/ES ze dne 18. prosince 1997, kterou se stanoví základní pravidla pro veterinární kontroly produktů ze třetích zemí dovážených do Společenství. Úř. věst. L 24, 30. 1. 1998, s. 9–30. Směrnice byla nahrazena nařízením Evropského parlamentu a Rady (EU) 2017/625 ze dne 15. března 2017 o úředních kontrolách a jiných úředních činnostech prováděných s cílem zajistit uplatňování potravinového a krmivového práva a pravidel týkajících se zdraví zvířat a dobrých životních podmínek zvířat, zdraví rostlin a přípravků na ochranu rostlin. Úř. věst. L 95, 7. 4. 2017, s. 1–142.

⁶⁴ Rozsudek SDEU ze dne 11. 1. 2024, *Friends of the Irish Environment* (C-330/22, EU:C:2024:19).

⁶⁵ Rozsudek SDEU ze dne 16. 11. 2023, *Regione Lombardia en Provincia di Pavia* (C-196/22, EU:C:2023:870).

**ENFORCEMENT OF THE PENALTY IN THE TURÓW CASE
AND OTHER NEW CJEU CASE LAW****Abstract**

This article delves into the recent jurisprudence (case law) of the Court of Justice of the European Union (CJEU) concerning environmental protection. Particular focus is given to Joined Cases T-200/22 and T-314/22 (Poland v Commission). These cases address the enforcement of a penalty payment imposed upon Poland for its breach of an interim measure issued in Case C-121/21. The interim measure ordered Poland to immediately cease mining activities at the Turów mine pending the final judgment in the case.

Key words:

Court of Justice of the European Union, case law, interim measure, penalty payment

